

Seminar van 5 dagen in Zwitserland

“Ik schrijf niet met de hand alleen ...”
Klaus Mann en Annemarie Schwarzenbach in Sils

Groep 1: Sils Maria, 15 t/m 19 juni 2026

Groep 2: Sils Maria, 22 t/m 26 juni 2026

Uitgebreide informatie

Beiden reisden veel: Klaus Mann (1906-1949) trok met zijn zus Erika al in 1927-1928 de aardbol rond, Annemarie Schwarzenbach (1908-1942) reed met Ella Maillart in 1939 met de auto helemaal naar Kabul (Afghanistan). En beiden wilden grote schrijvers worden. Zij waren bevriend sinds 1930 en troffen elkaar meermaals in het dorpje Sils Baseltia, 600 meter van Nietzsches geliefde Sils Maria. Schwarzenbach huurde er een huis, Mann schreef er de meeste van zijn romans. Ze voelden zich allebei ‘ontheemd’. Dat lag zeker niet alleen aan hun geaardheid - hoogbegaafd, homoseksueel en artistiek -, maar ook aan hun eigenzinnigheid, vrijheidszin en afkeer van het fascisme.

Het seminar wordt gehouden in Sils Maria, gelegen in een prachtige hoogvlakte, omgeven door weidse meertjes en hoge bergtoppen. Robert Kragting geeft er elke dag college en bespreekt teksten van Mann en Schwarzenbach die geschreven zijn tussen 1935 en 1939. We maken kennis met twee heel bijzondere mensen en ervaren niet alleen hun passies en genialiteit, maar ook hun zwaktes, twijfels en angsten. Beiden waren fan van de filosoof Friedrich Nietzsche (1844-1900) en de dichter Rainer Maria Rilke (1875-1925). Ook zij komen in Sils aan bod.

De inzet van het seminar is een prikkelende combinatie van filosofie, literatuurwetenschap en cultuurgeschiedenis.

Programma (onder voorbehoud)

Dag 1 (maandag) - Klaus Mann, 1935:

’s Ochtends kijken we naar Nietzsche, Mann en Schwarzenbach. Wat bij alledrie opvalt, is hun melancholische geaardheid. Aristoteles en Nietzsche zagen deze geaardheid niet alleen als probleem, maar ook als zegen.

’s Middags gaat het over Klaus Mann in Sils in de zomer van 1935. Hij wist van Nietzsches verblijf in Sils in de zomers 1883-1888, en kende zijn leven en boeken goed. Hij werkte aan zijn roman *Symphonie Pathétique*, over Tsjaikovski. Waarom is het een autobiografisch boek?

9.15 uur	Verzamelen vóór het Nietzsche-Haus in Sils Maria
9.30-10.00 uur	Kort werkbezoek aan het Nietzsche-Haus
10.00-10.30 uur	Intro
10.30-12.30 uur	College: Melancholie bij Aristoteles en Nietzsche
12.30-13.30 uur	Lunchpauze (zelfstandig)
13.30-15.30 uur	College: Klaus Mann in Sils in 1935
15.30-17.00 uur	Korte themawandeling: Van Sils Maria naar Sils Baselgia, en terug

Dag 2 (dinsdag) - Klaus Mann en Annemarie Schwarzenbach, 1936:

Begin 1936 waren Klaus Mann, Erika Mann en Annemarie Schwarzenbach samen in Sils Baselgia. In de wereld van het wintertoerisme beleven we niet alleen de diverse activiteiten van eenieder, maar ook de achtergrond van het zich dramatisch ontwikkelende wereldgebeuren. Klaus Mann schreef zijn roman *Mephisto*, over de carrièremaker in het Derde Rijk. Annemarie Schwarzenbach schreef haar autobiografische novelle *Tod in Persien*.

9.45 uur	Verzamelen vóór het Nietzsche-Haus in Sils Maria
10.00-12.00 uur	College: Annemarie Schwarzenbach, <i>Tod in Persien</i>
12.00-13.15 uur	Lunchpauze (zelfstandig)
13.15 uur	Verzamelen vóór de Bibliotheca Engiadinaisa in Sils Baselgia
13.30-15.00 uur	College: Klaus Mann in Sils in 1936
15.00-15.45 uur	Wandeling met koffiepauze Sils Baselgia - Sils Maria
15.45-16.45 uur	College: Klaus Mann in Sils in 1936, vervolg

Dag 3 (woensdag) - Rainer Maria Rilke:

Niet alleen Nietzsche was in Sils, maar ook de in Praag geboren, Duits schrijvende dichter Rainer Maria Rilke (1875-1926). De invloed van zijn gedichten vinden we terug bij zowel Annemarie Schwarzenbach als bij Klaus Mann. Denk daarbij vooral aan zijn *Duineser Elegien* (1912-1922) en *Die Sonnette an Orpheus* (1922).

9.45 uur	Verzamelen vóór het Nietzsche-Haus in Sils Maria
10.00-12.00 uur	College: Klaus Mann en de late poëzie van Rilke
12.00-13.00 uur	Lunchpauze (zelfstandig)
13.00-14.00 uur	Te voet, met de koets of hotelbusje naar het Fextal
14.00-15.00 uur	Themasessie in Hotel Sonne: Waardering van Hölderlin en Rilke in de 30er jaren

Dag 4 (donderdag) - Klaus Mann en Annemarie Schwarzenbach, 1937-1939:

Annemarie Schwarzenbach schreef in een kliniek haar mooiste boek, de autobiografische roman *Das glückliche Tal*. De laatste verblijfsjaren van Klaus Mann in Sils Baselgia waren die

van de zomers van 1937 en 1938. Hij werkte er aan zijn novelle *Das vergitterte Fenster*, over koning Ludwig II, en aan zijn roman *Der Vulkan*, over een aantal mensen die Duitsland ontvlucht zijn voor het naziregime. Samen met zijn zus Erika maakte hij voor het Amerikaanse publiek het Engelstalige boek *Escape to Life*.

9.45 uur	Verzamelen vóór het Nietzsche-Haus in Sils Maria
10.00-12.00 uur	College: Annemarie Schwarzenbach, <i>Das glückliche Tal</i> , 1939
12.00-13.00 uur	Lunchpauze (zelfstandig)
13.00-14.00 uur	College: Klaus Mann in Sils in 1937
15.00-17.00 uur	Busreis Sils Maria - St. Moritz
15.00-17.00 uur	College: Klaus Mann in Sils in 1938 Kleine stadswandeling
17.00-17.30 uur	Busreis St. Moritz - Sils Maria

Dag 5 (vrijdag) - Annemarie Schwarzenbach, 1939-1942:

In de zomer van 1939 vertrok Annemarie Schwarzenbach samen met Ella Maillart in een Ford-coupe naar Afghanistan. Het was een spectaculaire reis. Twee vrouwen rijden in een auto helemaal naar Kabul. Vanuit Kabul schrijft ze artikelen voor de Zwitserse *National-Zeitung*: over de slechte positie van de vrouwen in Afghanistan, maar ook over de eigen existentiële worsteling met kortstondigheid, leegte en nietigheid. Schwarzenbach overleed, pas 35 jaar oud, in 1942.

9.45 uur	Verzamelen vóór het Nietzsche-Haus in Sils Maria
10.00-11.00 uur	College: Klaus Mann over Nietzsche
11.00-12.00 uur	College: Annemarie Schwarzenbach naar Afghanistan, 1939
12.00-13.00 uur	Lunchpauze (zelfstandig)
13.00-15.00 uur	College: Annemarie Schwarzenbach naar Afghanistan, vervolg
15.00-16.30 uur	Afronding

Opzet en groepsgrootte

Het seminar duurt 5 dagen; elke dag is er college. Denk eraan een schrift of schrijfblok mee te nemen en natuurlijk ook schrijfmateriaal. Gezien de grootte van de zaal in Sils Maria, en de daar aanwezige tafels, is er plaats voor maximaal 14 deelnemers.

Wandelen

Dit seminar is GEEN WANDELREIS in tegenstelling tot onze eerdere Sils-reizen. Desondanks maken we wat kleinere wandelingen op goed begaanbare wegen. Op woensdagmiddag zijn we vroeg in de middag klaar en is er tijd om eventueel zelf nog wat te wandelen in de hoogvlakte. Goed ingelopen, stevige schoenen zijn daarbij aan te raden (het liefst wandelschoenen),

wandelstokjes kunnen handig zijn. Hou er rekening mee dat Sils Maria op een hoogte van 1.800 m ligt en dat wandelen hier meer inspanning vergt dan in Nederland. Als je graag langere wandelingen wilt maken, raden we aan een paar dagen eerder te komen, of een paar dagen langer te blijven.

Reis

Sils Maria ligt ten zuiden van St. Moritz in het zuidoosten van Zwitserland. U kunt het beste naar Sils Maria reizen met de auto of met de trein.

Met de trein gaat zeer goed. Sils Maria is in één dag met de trein te bereiken via de zeer fraaie route Aken - Keulen - Basel - Zürich - St. Moritz. Vanuit St. Moritz vertrekt een bus naar Sils Maria (ca. 20 min.). Het is het beste op tijd een groepsticket te boeken, dat scheelt aanzienlijk in prijs. We bieden aan om voor wie dat wil **eind maart 2026** (drie maanden voor het einde van de reis) een gezamenlijk treinticket te kopen. Neem hiervoor even contact met ons op. Hoe meer mensen samen reizen, des te groter de korting.

Carpoolen kan natuurlijk ook. Bel ons even om de mogelijkheden te vernemen.

Onderdak

Wim en Kitty Gordebeke hebben aangeboden een eventuele vroeg-boek-korting (vóór 1 november 2025) te willen regelen voor een centraal gelegen hotel in Sils Maria. Dat is natuurlijk een sympathiek aanbod. Wie hierin geïnteresseerd is, kan ons bellen.

U kunt ook zelf een hotel of pension in Sils Maria uitzoeken en reserveren. Kijk daarvoor op: www.sils.ch

Het weer

In het Oberengadin is het weer steevast onbestendig. Het kan regenen, het kan zonnig zijn en alles ertussen in. Vaak kan het snel omslaan. Temperaturen komen zelden boven 23 graden. De zon is erg fel, en door de aanwezigheid van de meren verbrandt men snel. Een goede zonnebril en zonnecrème van factor 50, zijn geen overbodige luxe. Het kan ook koud zijn: 12 graden. Zorg dus voor kleding voor alle temperaturen en weersverwachtingen.

Reisleiding

Uw gids is Robert Kragting (filosoof). Dit is de vijftiende keer dat hij een cultuurreis naar Sils Maria begeleidt. In het verleden presenteerde hij cultuurreizen over Nietzsche, over schrijvers in de voetsporen van Nietzsche, en over beeldende kunstenaars in het Sils Maria en omgeving. Over Thomas Mann, Klaus en Erika Mann, en Annemarie Schwarzenbach, heeft hij heeft diverse lezingen en cursussen verzorgd.

Vorbereiding is voorpret

1. Ter voorbereiding op de reis verzorgen we begin 2026 een 2-daags seminar over Annemarie Schwarzenbach als nadere kennismaking:

- in Roermond op maandag 12 en dinsdag 13 januari, 11.-13.00 én 14.-16.00 uur; en
- in Maastricht op donderdag 15 en vrijdag 16 januari, 11.-13.00 én 14.-16.00 uur.

De bijeenkomst in Maastricht is ook te volgen op Zoom.

Voor meer informatie, kijk in het studiegidsje of op onze website.

2. Ook organiseren we op zondag 1 februari, 14.-16.00 uur, een voorlichtingsbijeenkomst. Hier geven we de laatste praktische en inhoudelijke informatie, kunnen we de laatste zaken qua vervoer regelen en kunnen jullie alvast kennismaken met elkaar. Eugenie Jansen heeft tijdens de culturreis in Sils Maria vorig jaar prachtige foto's gemaakt, waarvan er enkele in ons cursuslokaal hangen. Zij geeft die middag daarbij een korte toelichting. Schrijf 1 februari alvast in je (nieuwe) agenda.

Kosten

De kosten voor deelname bedragen € 465,-. Inbegrepen zijn de colleges, rondleidingen ter plaatse en het dagelijkse tekstmateriaal. Niet inbegrepen zijn de reis- en verblijfskosten, uitgaven van persoonlijke aard en de eigen reis- en annuleringsverzekering.

Voor het bezoek aan het Nietzsche-Haus en de zaalhuur geldt een aparte toeslag. Deze is afhankelijk van het aantal deelnemers en verrekenen we ter plaatse. De toeslag is ca. SFr. 55,-. Wie een hotel boekt in Sils Maria, krijgt doorgaans een gratis-openbaar-vervoer-pas voor de bussen in het Oberengadin en Bergell.

Verzekeringen

Wij gaan ervan uit dat iedereen in het bezit is van een reis- en annuleringsverzekering. U kunt een reis- en annuleringsverzekering afsluiten bij een reisbureau of bank in uw buurt. Sluit de verzekeringen pas af nadat wij uw deelname schriftelijk bevestigd hebben.

Inschrijving

Na ontvangst van het ingevulde formulier krijgt u van ons een ontvangstbevestiging. Daarin zullen wij verzoeken om betaling van de reissom. U kunt dat bedrag dan overmaken op bankrekening NL20 RABO 0119 8191 39 t.a.v. 'R. Kragting, inzake Rubico' onder vermelding van 'Sils 2026'.

Let op: Uw inschrijving is pas geldig na ontvangst van de ontvangstbevestiging.

Als u nog vragen heeft, kunt u ons altijd bellen.